

ПЛЕМІННЕ СВИНАРСТВО УКРАЇНИ

*С. Войтенко, доктор сільськогосподарських наук
Інститут розведення і генетики тварин УААН*

На розгляд до Верховної Ради України подано проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо племінної справи у тваринництві”, де передбачено формування державної системи управління племінною справою у тваринництві відповідно до світових вимог, норм та правил. Дійсно, у нас відсутня дієва державна система управління племінною справою у тваринництві та контроль за дотриманням законодавства про племінну справу у тваринництві, а також не контролюється торгівля племінними ресурсами.

Вірогідно тому нашу племінну базу та тварин переважної більшості племінних господарств складно назвати генетичним матеріалом і стає зрозумілим, чому краще щорічно завозити селекційний матеріал, навіть для відгодівлі, з країн Європи, а не використовувати власний.

За даними Мінагрополітики України, станом на 01.05.2009 року поголів'я свиней в усіх категоріях господарств складає 6844 тис. голів. Більше половини поголів'я, а точніше – 3910,5 тис. голів, або 57,14% знаходиться у індивідуальному секторі і тільки 29335 тис. голів (42,86%) – у сільськогосподарських підприємствах. З власного досвіду роботи і практики можна стверджувати, що те поголів'я свиней у населення достеменно підрахунку не підлягає, а отже його кількість – умовна і розраховувати на виробництво свинини та наповнення ринку з цієї категорії господарств не реально.

Серед областей України найбільш потужними виробниками свинини, з огляду на поголів'я тварин у сільськогосподарських підприємствах станом на 01.05.2009 року, можна вважати Дніпропетровську область -388 тис. гол., Донецьку - 325,7 тис. гол., Київську -286 тис. гол., Запорізьку -221,6 тис. гол. і Черкаську -201,4 тис. гол. Низький розвиток свинарства притаманний для західних регіонів країни, так у Закарпатській області налічується лише 25,1 тис. гол. у сільськогосподарських підприємствах, Житомирській – 43,9 тис. гол, Чернівецькій - 46,6 тис. гол. У цілому збільшення поголів'я свиней, порівняно з аналогічним періодом 2008 року, відбулося лише на 3,9 %.

Ведення племінного свинарства – справа досить не проста і традиційно переважна більшість племінних господарств та порід, що у них утримується, припадає на центральні та південні області України. Розподіл порід свиней по областях України наведено в таблиці 1.

Велику білу породу свиней розводять в усіх областях України. На другому місці по розповсюдженості генотипу знаходиться порода ландрас – 18 областей, причому в усіх кліматичних зонах країни. По 10 областей утримують і розводять свиней полтавської та української м'ясної порід. Червону білопоясу породу утримує 8 областей України. І лише декілька

областей розводять не численні породи - велику чорну (4), миргородську (5), українську степову білу (2), українську степову рябу (1) і уельську (1).

1. Розподіл порід свиней за областями України

Область	Породи свиней										
	ВБ	ВЧ	Д	Л	М	ПМ	У	УМ	УСБ	УСР	ЧБП
Автономна Республіка Крим	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вінницька	*	-	-	-	-	-	-	*	-	-	*
Волинська	*	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	*	-	-	*	-	-	-	*	-	-	-
Донецька	*	*	-	*	-	*	-	-	-	-	-
Житомирська	*	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Закарпатська	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Запорізька	*	-	*	*	-	-	-	-	*	-	-
Івано-Франківська	*	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Київська	*	*	-	*	-	-	-	*	-	-	-
Кіровоградська	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Луганська	*	-	-	*	-	*	-	-	-	-	-
Львівська	*	-	-	*	-	*	-	-	-	-	-
Миколаївська	*	-	*	-	-	*	-	*	-	-	*
Одеська	*	-	-	*	-	*	-	*	-	-	*
Полтавська	*	*	-	*	*	*	-	-	-	-	*
Рівненська	*	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-
Сумська	*	-	*	-	*	*	-	-	-	-	-
Тернопільська	*	-	-	*	-	-	-	*	-	-	*
Харківська	*	-	-	*	-	*	*	*	-	-	-
Херсонська	*	-	*	*	-	-	-	*	*	-	*
Хмельницька	*	-	-	*	*	*	-	-	-	-	*
Черкаська	*	-	-	*	-	-	-	-	-	-	*
Чернівецька	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Чернігівська	*	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-
Всього	25	3	4	18	5	10	1	10	2	1	8

Примітка: ВБ- велика біла порода; ВЧ –велика чорна; Д- дюрорк; Л –ландрас; М – миргородська порода; ПМ –полтавська м'ясна; У –уельська; УМ –українська м'ясна; УСБ- українська степова біла; УСР –українська степова ряба; ЧБП –червона біло пояса.

Зрозуміло, що для відтворення поголів'я свиней у господарствах будь-якої форми власності та потужності використовують селекційний матеріал, який завозять з кращих племінних господарств як України, так і світу, причому останній варіант має більшу практичну цінність та актуальність.

За даними Державного племінного реєстру – інформаційної бази даних про племінні стада, станом на 01.01. 2009 року, мережа племінних господарств у свиноводстві налічує 416, з них -102 племінних заводів з наявністю в цих категоріях господарствах 57517 голів основних свиноматок та 3232 голів основних кнурів.

Аналіз бази даних свідчить, що провідна позиція за кількістю основного поголів'я в породі належить великій білій породі – 71,81% від

загальної кількості основних кнурів і свиноматок в племінних господарствах і ландрас – 16,06 %, інші породи не такі численні (табл. 2). Як і в останні роки в критичному стані щодо відтворення знаходяться українська степова ряба порода - 0,09% і уельська -0,18%, причому якщо останню можна відродити, за необхідності, шляхом завезення представників даного генотипу з інших країн, то вітчизняну українську степову білу – хіба що схрещуванням з вихідними генотипами чи спорідненими породами. Але цей засіб мабуть нікому не потрібний, тому що крім розмов ніяких кроків в селекційній роботі по розширенню поголів'я та мережі племінних господарств не зроблено.

2. Розподіл порід свиней України за кількістю основного поголів'я

Порода	К-сть племенних господарств	К-сть основних свиноматок, гол	К-сть основних кнурів, гол	% тварин	Позиція за к-стю тварин
Велика біла	292	41382	2241	71,81	1
Велика біла англійської селекції	1	145	10	0,26	10
Велика чорна	4	438	29	0,77	8
Дюрок	6	364	42	0,67	9
Ландрас	48	9370	389	16,06	2
Миргородська	5	483	65	0,91	7
Полтавська м'ясна	15	1509	125	2,69	4
Уельська	1	100	13	0,18	11
Українська м'ясна	23	1888	139	3,34	3
Українська степова біла	7	857	77	1,54	6
Українська степова ряба	1	41	14	0,09	12
Червона білопояса	13	930	88	1,68	5
Всього	416	57517	3232	100	

Позитивним в галузі є те, що хоча б одне племінне господарство – ТОВ «Фрідом Фарм Бекон» Херсонської області вказало на розведення свиней великої білої породи англійської селекції. Інші господарства все наявне поголів'я, незалежно від його походження, відносять до великої білої породи. Можливо це і правильно – завезені свині з Англії, Данії, Франції, Польщі, Чехії, Угорщини і т.д. дійсно відносяться до великої білої породи, або йоркшир. Проте відселекціоновані вони за різними ознаками, мають своє походження, а отже і генотип, який не відповідає так званому «українському типу» у великій білій породі.

Як правильно здійснено підхід до розведення та визначення походження тварин у скотарстві, де хоча і використовуються плідники

зарубіжного походження, але в родоводі тварини вказано частку кровності за тією чи іншою породою, а ступінь вираженості у тварин спадкових ознак, які характерні для конкретної породи, визначається породністю. Крім того, приміром, такі породи як лімузин, шароле, герефорд, абердин – ангус і інші, що досить інтенсивно використовуються в породотворному процесі і при схрещуванні, відносяться до зарубіжних покращуючи порід, незалежно від часу їх використання в Україні. Від того, що хтось із господарників завіз сьогодні бугая м'ясної породи зарубіжного походження, завтра він автоматично не заноситься в племінну карточку тварини, як вітчизняного походження з аналогічним підходом до потомства.

У племінній документації багатьох господарств по свинарству здебільшого вказано тільки номер тварини, навіть без урахування країни, звідки вона завезена.

З впевненістю можна констатувати правильний підхід до походження тварин лише у породі дюрк. Племінний матеріал, що був реалізований із ВАТ «Племзавод «Степной» Запорізької області містив інформацію про частку кровності тварин данської, англійської і української селекції.

Як жаль, що ми не враховуємо вимог, що давно вже є чинними в країнах Європейського Союзу, при тому що підписано угоду про співпрацю із Світовою торговою організацією. А між іншим, згідно вимог міжнародних стандартів, а також основних положень законодавства Європейського Союзу, чистопородні свині (*pure-bred breeding pig*) - це тварини, у яких предки у межах 3-х рядів родоводу як з боку матері так і з боку батька віднесені до однієї породи та занесені до племінної книги даної породи. У відповідності з критеріями, що регулюють занесення чистопородних свиней до племінних книг, законодавством ЄС передбачено запис чистопородної тварини у головний розділ книги по своїй породі за умови, якщо вона має предків II-III поколінь, записаних у племінну книгу цієї ж породи, ідентифікована після народження та має родовід у відповідності до вимог нормативного документу. Племінна книга породи може мати основний та додатковий розділи, у перший з яких заносяться тільки чистопородні тварини, а в додатковий – тварини, що ідентифіковані у відповідності до правил, відповідають вимогам стандарту породи та мають мінімум ознак у відповідності з вимогами, встановленими племінною книгою. Якщо матка та її предки за материнською стороною родоводу включені у додатковий розділ племінної книги, а батько та предки за чоловічою стороною родоводу – до основного, то така тварина вважається чистопородною і включається до основного розділу книги.

Державна книга племінних тварин великої білої породи (II том) підтверджує практику віднесення свиней до тієї чи іншої лінії і родини великої білої породи без урахування походження предків тварини. Приміром, у свиноматки Беатриса 3426 (ВБ-751) батько і батько батька – представники невідомої зарубіжної селекції, відповідно, 16561BDC8375 і 16551BD6559, а з боку матері - це батько матері -2049M20491427. То як можна стверджувати, що це чистопородна племінна тварина, що має право бути записаною до

ДКПТ? І таких тварин в II томі Державної книги племінних тварин переважна більшість.

Теж саме відноситься до переважної більшості кнурів і свиноматок, що занесені до племінної книги під аббревіатурою ф/с, (французька селекція) хоча згідно рекомендацій «Програми селекції великої білої породи свиней в Україні на 2003-2012 роки» та цього ж тому ДКПТ, плідників зарубіжної селекції та їх потомство слід записувати як ВБФП (велика біла порода французького походження), ВБДП, ВБНП і т.д..

Що собою представляє генеалогія порід свиней важко усвідомити навіть спеціалістам Головної племінної інспекції Мінагрополітики України, які в силу своїх обов'язків повинні досконало знати, що за племінний (генетичний) матеріал реалізується в межах України, а не те що зоотехніку – селекціонеру якогось пересічного племінного господарства, що придбав кнурця такої собі лінії у великій білій породі, як – Англієць, Черкасець, Кнурець, Датський, Ілько, Чоло, Фольдмаршал чи Білий, Лупач, Галич, Космонавт, Макстери тощо в породі ландрас.

Здавалося б, що інтенсивне використання високопродуктивних тварин зарубіжної селекції, відселекціонованих за відтворювальною здатністю, відгодівельними і м'ясними якостями, повинно адекватно поліпшити наявний генофонд України. Що ж відбувається в дійсності?

За даними Державного племінного Реєстру, станом на 01.01.2009 року галузь свинарства та окремі породи характеризувалися такими показниками (табл.3).

3. Племінна база галузі та продуктивність свиней великої білої породи, ландрас і миргородської

Показники	За всіма породами	Велика біла	Велика біла англійської селекції	Ландрас	Велика чорна	Українська степова біла
Жива маса кнурів, кг	189-421	189-366	346	240-421	262-269	283-342
Довжина тулубу кнурів, см	129-296	129-195	182	173-198	170-172	170-186
Жива маса свиноматок, кг	150-277	150-268	261	163-277	185-191	190-233
Довжина тулубу свиноматок, см	130-222	130-196	160	150-222	151-163	157-165
Вік досягнення ж.м. 100 кг	95-290	95-290	166	161-215	210-222	173-215

(прижиттєво), дні - кнури						
Товщина шпику (прижиттєво) мм- кнури	10-42	12-42	15	10-30	28-31	27-29
Багатоплідність свиноматок, гол	7-16,1	7,5+16, 1	10,8	7,0-13,8	8,3- 10,5	10,2- 11,2
Маса гнізда поросят при відлученні, кг (28- 60дн.)	18-257	74-257	191	18-251	91-167	151-203
Середньодобовий приріст рем. молодняку, г	147- 801	147- 801	585	324-758	400- 512	318-653
Реалізовано на 1 осн. свиноматку	0,5	0,4	3,7	0,6	0,3	0,4

Для великої білої породи свиней характерним є розмах мінливості показників розвитку і продуктивності, що узгоджується з рівнем селекційно-племінної роботи та відповідним статусом господарства. З огляду на подані господарствами дані, жива маса кнурів у віці 24 міс. має межі 189 -366 кг за вимог класу еліта – 290 кг. Найвищий показник живої маси кнурів у цей віковий період притаманний для тварин ДП «Націонал-Плюс» ПП «Націонал» Дніпропетровської області – 366 кг за довжини тулубу тварин - 182 см. Хоча варто зазначити, що багато господарств в інших областях мають кнурів з живою масою 325-340 кг. А позакласні тварини знаходяться в СВК «Дружба» Одеської області – жива маса дорослих кнурів -189 кг.

Найкоротші кнури у віці 24 міс. розводяться в СТОВ «Маяк» Черкаської області, де 20 основних плідників мають довжину тулубу лише 129 см за живої маси 302 кг. Такі собі колобки.

Свиноматки, що оцінюються за розвитком один раз за життя, а саме на 5-10 день після першого опоросу, мають живу масу на рівні 150-268 кг, при цьому найбільш масивні свиноматки зосереджені в ДП «Мирогощанський ДІ» Рівненської області (268 кг), а маловагові – у ДПДГ Закарпатського ІАПВ -150 кг. Не зрозумілим є той факт, як у ДП Дніпропетровському кінному заводі № 65 свиноматки з живою масою 168 кг мають довжину тулубу 173 см.

Для переважної кількості племінних господарств багатоплідність свиноматок складає 10,0 -10,5 голів, що теж не узгоджується з використанням відселекціонованих зарубіжних генотипів, для яких, згідно рекламних проспектів, характерною є багатоплідність 14-16 голів на опорос. Найбільш продуктивні за багатоплідністю свиноматки зосереджені в СПП «РВД-Агро» Черкаської області -16,1 голів. Дещо менша багатоплідність-

14,3 голови характерна для свиноматок ДП «Радивілівський комбінат хлібопродуктів» Рівненської області. Декілька стад мають багатоплідність 12-12,3 голів – ПСП «Веселий хутір», ПЗ «Велика Бурімка» Черкаської області, ДП «ДГ Носівської СДС» Чернігівської області, ТОВ «Гранум» Луганської області тощо. Не так багато господарств мають багатоплідність свиноматок на рівні 11-11,5 голів. Навіть господарства, що утримують провідні позиції по розведенню свиней зарубіжних генотипів – ВАТ «Племзавод "«Степной» Запорізької області має багатоплідність свиноматок на рівні 11 голів, а 3 племінні заводи ТОВ «Агропромислової компанії» тієї ж Запорізької області, у якої визнано європейські підходи до галузі, одержано лише 11,2-10,6 голів на опорос. Інше племінне господарство СП «Дністро-Гібрид» Одеської області, що довгий час було флагманом по реалізації свиней великої білої породи французької селекції, має лише 10,7 голів поросят на опорос.

То що змінилося від використання величезної кількості завізних тварин в галузі, окрім величезної кількості ліній і родин, частина з яких взагалі не має відношення до великої білої породи – Відус, Драб, Дифірамб, Лукач тощо?

У багатьох господарствах вік досягнення тваринами живої маси 100 кг під час вирощування не узгоджується з середньодобовими приростами. Так, ПОПП «Еліта» Київської області при середньодобових приростах 402 г здатне виростити молодняк до живої маси 100 кг за 191 день, а у ДПДГ 9 Січня Полтавської області, відповідно, кнурці живої маси 100 кг досягають за 210 днів за середньодобових приростів 313г. І такі випадки непоодинокі.

Проте ті ж господарства із зарубіжними генотипами – ТОВ «Агропромислова компанія» Запорізької області вирощує молодняк до живої маси 100 кг за 171-188 днів при середньодобових приростах 731-720г, що відповідає уявленню про високопродуктивне поголів'я свиней в племінному заводі. СП «Дністро-Гібрид» Одеської області, відповідно, має показники під час вирощування ремонтного молодняку -653 г і 186 днів. Але таких господарств не так багато, крім того, не дивлячись на досить інтенсивний обмін селекційним молодняком з цих господарств, суттєвого покращення масиву породи не відчутно.

Характеристика стану племінного свинарства в господарстві, що розводить і реалізує свиней великої білої породи англійської селекції - ТОВ «Фрідом Фарм Бекон» Херсонської області, теж не свідчить про високу продуктивність тварин, за поданими до ДПР показниками. Навпаки, для чого вирощувати кнурців до живої маси 100 кг за 161 день, яке відтворення забезпечать тварини за такої інтенсивності росту? Це ж не відгодівельні якості тварин, а оцінка за власною продуктивністю, за якої вік досягнення живої маси 100 кг повинен бути дещо вищий. Інакше яка здатність до відтворення буде у кнурця за такої інтенсивності росту - 120 кг в 6 місяців.

Оцінка ситуації в породі ландрас, що визнана найкращою світовою породою за відгодівельними і м'ясними якостями, вказує на ще більший діапазон порушень, що стосуються комплексної оцінки тварин за розвитком і

продуктивністю. Вірогідно, подібний стан породи є результатом безсистемного завезення свиней та створення племінних господарств, з урахуванням належності останніх до генотипів м'ясного напрямку продуктивності, утримання яких дотується за рахунок коштів державного бюджету по Програмі селекції у тваринництві та птахівництві.

Розмах живої маси кнурів породи ландрас у віці 24 міс. в племінних господарствах – 240 - 421 кг, при цьому тварини, що мають показники нижче класу еліта знаходяться в ПАП «Агропродсервіс» Тернопільської області, а занадто «важкі» - у ТОВ «Фрідом Фарм Бекон» Херсонської області (421 кг).

До книги рекордів Гіннеса можна занести свиноматок породи, які утримуються в ТОВ «Ландрас Стецева» Івано-Франківської області. Це ж коли вони вперше народжують поросят і яким чином проводяться виміри довжини тулубу, якщо остання становить 222 см? І це при тому, що основні кнури в цьому ж господарстві мають довжину тулубу тільки 184 см.

Багатоплідність свиноматок породи ландрас у цілому навіть вища, ніж великої білої породи. Для переважної більшості господарств вона складає 10,5-11,5 голів. Окремі господарства мають низьку багатоплідність свиноматок -7,0 голів (СТОВ «Припруття» Чернігівської області) за одночасного підтвердження високої продуктивності зарубіжних генотипів у спільному українсько-великобританському господарстві ТОВ «Нива Переяславщини» Київської області -13,8 голів.

Для породи ландрас характерним є також неоднорідність показників, за якими проводиться оцінка тварин за власною продуктивністю. Так, вік досягнення кнурцями живої маси 100 кг у середньому по породі складає 161-215 днів, а товщина шпику-10-30мм. При цьому ремонтний молодняк в різних господарствах вирощується за різного рівня годівлі, що забезпечує одержання середньодобових приростів на рівні 324 -758г. Не зрозумілим залишається той факт, як скажімо ТОВ «УкрЛан» Запорізької області може виростити за 190 днів ремонтних кнурців до живої маси 100 кг за середньодобових приростів 397г, або СТОВ «Євросвинка» Чернігівської області – за 194 дні при середньодобовому прирості ремонтного молодняку - 324г.

Дійсний попит на племінних тварин будь – якої породи визначається кількістю реалізованих свиней на одну основну свиноматку. Для великої білої породи це 0,4 голів, а для ландрас-0,6 голів.

Для порівняння порід різного напрямку продуктивності, якщо диференціація дійсно є за такого підходу до вітчизняного свинарства, вибрані, поряд з великою білою і ландрас, породи велика чорна та українська степова біла.

Свині великої чорної породи, що розводяться тільки в чотирьох господарствах 3-х областей України, за показниками розвитку як основних свиноматок такі і основних кнурів відносяться до елітних тварин. Порода стабільно характеризується товщиною шпику у молодняку (прижиттєво) на рівні 28-31 мм, що є породною особливістю генотипу. На рівні вимог класу еліта знаходяться і показники віку досягнення живої маси 100 кг під час

виращування кнурів. Хоча мабуть за середньодобових приростів 400г у ТОВ «Маяк» Полтавської області непросто виростити тварин до живої маси 100 кг за 210 днів. Свиноматки даного господарства характеризуються найнижчою багатоплідністю – 8,3 голів поросят на опорос. За такої продуктивності попит на свиней великої чорної породи становить 0,3 голови на одну основну свиноматку.

Українську степову білу породу представляють кнури, що у віці 24 міс. мають живу масу 283-342 кг і довжину тулубу -170-186см, що не гірше, ніж у вищезгаданих генотипів. Жива маса та довжина тулубу основних свиноматок цієї породи теж не поступається середнім показникам по великій білій породі і ландрас. Стандартним і вирівняним для породи є показник товщини шпигу тварин, визначений прижиттєво -27-29мм, проте такі, а то і вищі показники зустрічаються і серед проаналізованих вище порід. Порода, що відносилася до материнського генотипу, має консолідовані стада за відтворювальною здатністю, у результаті чого нижня межа багатоплідності свиноматок знаходиться на рівні 10,2 голови на опорос, що значно вище великої білої, і ландрас. Даний вітчизняний генотип поступається хіба що за середньодобовим приростом ремонтного молодняку – найвищий показник по господарствах породи 653г проти 801г у великої білої породи, 758г – у ландрас. Реалізація молодняку серед племінних господарств української степової білої породи – 0,4 голови на одну основну свиноматку, що дещо нижче породи ландрас.

Отже, з огляду на дані, що надійшли до Державного племінного реєстру станом на 01.05.2009 року від суб'єктів племінної справи у свинарстві та проведеного нами аналізу кількісних і якісних показників продуктивності стад, можна зробити висновок про відсутність чіткої диференціації порід за напрямком продуктивності, встановленому в Інструкції з бонітування свиней, у відповідності з якою свині великої білої породи та української степової білої відносяться до універсального генотипу, ландрас – до м'ясних, а велика чорна – до м'ясо-сальних. Вірогідно потрібно змінювати вимоги до комплексної оцінки свиней, не поділяючи їх за групами.

Крім того, при проведенні атестації та переатестації племінних господарств, яка повинна проводитися в 2009 році, потрібно більш жорстко підходити до показників виробничо-господарської діяльності господарств та якісних показників стад – непотрібно присвоювати певний статус господарству, що утримує 1-2 кнурів і 25-35 свиноматок у великій білій породі та ще менше – серед м'ясних генотипів. Який рівень селекційно-племінної роботи можуть забезпечити такі стада та якої якості тварин представить для реалізації? У чинній нормативній документації чітко прописані вимоги щодо кількості тварин, необхідних для присвоєння статусу племінного заводу і племінного репродуктора у свинарстві, а також якісних і кількісних показників діяльності господарства.

Здебільшого господарства, що мають статус суб'єктів племінної справи у свинарстві, не мають уявлення про відповідальність, або

роблять вигляд, що не знають своїх обов'язків. Є лише право отримувати державну дотацію, відповідно до діючої загальнодержавної програми селекції.

Новий законопроект, якщо знайдеться час на його розгляд і затвердження Верховною Радою, дасть змогу створити чітку систему державного управління та контролю в племінному тваринництві, зменшить залежність вітчизняних виробників від імпортованих племінних (генетичних) ресурсів, сприятиме зменшенню кількості порушень та фальсифікацій на ринку племінних ресурсів, створить передумови для формування відповідних інформаційних баз даних, які нададуть можливість виробникам продукції тваринництва мати об'єктивну оцінку наявних в Україні племінних (генетичних) ресурсів та суб'єктів племінної справи у тваринництві.

Варто урахувати зміни, що повинні рано чи пізно відбутися в племінному свинарстві у відповідності до вимог ЄЕС і вже сьогодні переходити на інший рівень селекційно- племінної роботи в стадах.